

ARA TORRALBA, Juan Carlos (editor). *Joaquín Costa. Memorias*. Zaragoza: Prensas Universitarias de Zaragoza, 2011. Larumbe, textos aragoneses, 73. 569 pàgs. i ils. [12,5 x 21].

Les memòries de Joaquín Costa (1846-1911) comencen el 1864, quan té disset anys, i mostren un desitg d'emancipació, que amb el temps el portarà al Regeneracionisme. Néixen en un moment de crisi i de necessitat d'afirmació personal davant la indecisió professional. Li serveixen per formular un programa vital i reflecteixen el seu caràcter treballador i la seva rígida moral, favorable a l'esperit de la segona meitat del segle XIX. També fou un defensor de l'escola, va emprar el llatí, el francès, l'anglès i aquestes presenten les seves influències: primer les catòlic-ultramontanes de Rubio i Salamero, i en segon lloc les profundament liberals de Giner. Les dues es mostren en les seves memòries.

Amb Hilarión Rubio inicia una bona relació després de la seva emancipació. Costa li feia d'ajudant de delineació i obra; els dos s'involucren a la Societat Extractora de Barbastro. Costa el 1868 trenca les seves relacions de protecció amb Rubio, de tendència carlista. Posteriorment el succeeix el canonge José Salamero. Costa puja en el món acadèmic universitari recolzat pels grups republicans i progressistes. A partir de 1875 és oficial lletrat de l'Administració d'Hisenda. Trenca també amb Salamero, amb el qual tampoc coincidia ideològicament i s'apropa a la tutela intel·lectual de Francisco Giner de los Ríos, sense seguir sempre amb fidelitat els seus consells.

Costa era una persona solitària, de caràcter difícil i arrogant. Llegia nombrosos llibres. A Madrid es decanta pels cercles propers al Krausisme, un grup de professors racionalistes, i entre els seus objectius hi havia el aconseguir una plaça a la universitat. Per diversos motius no la obté, cosa que coincideix amb el moment en el qual apareixen les primeres manifestacions de malaltia.

Tanmateix, a Osca, es va guanyar algunes enemistats degut al seu caràcter difícil, la qual cosa queda reflectida a les *Memòries*, així com el seu festeig amb Conchita Casas. Aquest relat pot considerar-se un clar document de la moral i la societat del segle XIX.

Al mateix temps que les *Memòries*, va idear el quadernet *Nosce te ipsum* (1868). Els seus escrits tenen un tó de queixa i un cert fatalisme; mostren la terrible intimitat, juntament amb una voluntat de reconeixement. Per tant, serveixen als historiadors i erudits per conèixer el punt de partida de les seves obres. Aquestes es componen de cinc quadernets sense numerar, si bé amb la data, estaven formades per fulles sueltas, redactades amb una escriptura atropellada i s'han localitzat alguns passatges poc clars. Hi apareixen nombrosos personatges que no han passat a la història menuda.

El text de les *Memòries* ocupa les pp. 1 a 427. Aquestes estan classificades per períodes: 1864-69, 1869-71, 1871-75, 1875-76. I s'inclou al final unes notes de l'editor, bibliografia, índex onomàstic i toponímic.

Traducción de la reseña anterior:

Las memorias de Joaquín Costa (1846-1911) se inician en 1864, cuando él tiene diecisiete años, y coinciden con su deseo de emancipación, que más tarde le llevará al Regeneracionismo. Nacen en un momento de crisis y de necesidad de afirmación personal ante la indecisión profesional. En ellas se formula un programa vital y muestran su carácter trabajador y rígido en moral, favorable al espíritu de la segunda mitad del siglo XIX. Además fue un defensor de la escuela, acudía al latín, al francés, al inglés y éstas reflejan sus influencias primero a las católico-ultramontanas de Rubio y Salamero, y segundo las profundamente liberales de Giner. Todas se van a mostrar en sus memorias.

Con Hilarión Rubio inicia una buena relación tras su emancipación. Costa le hace de ayudante de delineación y obra; además ambos se involucran en la Sociedad Extractora de Barbastro. Costa en 1868 rompe sus relaciones de protección con Rubio, de tendencia carlista. Un poco después le sucede el canónigo José Salamero. Costa asciende académicamente en la universidad, arropado por los grupos republicanos y progresistas. A partir de 1875 es oficial letrado de la Administración de Hacienda. Rompe también con Salamero, con quien tampoco coincide ideológicamente y se acerca a la tutela intelectual de Francisco Giner de los Ríos, sin ser siempre fiel a sus consejos.

Costa era una persona solitaria, tenía un carácter difícil y arrogante. Leía con avidez libros. En Madrid se decanta por los círculos próximos al Krausismo, un grupo de profesores racionalistas, y tiene como objetivo conseguir una plaza en la universidad. Por diversas causas no la obtiene, cosa que coincide con el momento en el que aparecen las primeras manifestaciones de su enfermedad.

Igualmente, en Huesca, se gana algunas enemistades debido a su carácter huraño, lo cual queda reflejado en las *Memorias*, al igual que su noviazgo con Conchita Casas. Este relato puede considerarse un claro documento de la moral y sociedad del siglo XIX.

Paralelamente a las citadas *Memorias*, ideó el cuadernillo *Nosce te ipsum* (1868). Sus escritos tienen un tono quejoso y un cierto fatalismo; muestran la terrible intimidad, junto a una voluntad de reconocimiento. Por lo tanto, sirven a historiadores y eruditos para conocer el punto de partida de sus obras. Las mismas se componen de cinco cuadernillos sin numerar, pero datados, se hallaban formadas por hojas sueltas, redactadas con una escritura atropellada y se han localizado algunos pasajes poco claros. En estas aparecen numerosos personajes que no han pasado a la historia menuda.

El texto de las *Memorias* ocupa las pp. 1 a 427. Las mismas están clasificadas por periodos: 1864-69, 1869-71, 1871-75, 1875-76. A éste le siguen unas notas del editor, bibliografía, índice onomástico y toponímico.